

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“
вносять: в Австрії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:
на цілий рік: зі щоденною ви-
сялкою 7 доларів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотаків.
Телефон Редакції ч. 1484.
Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вираши ми очи і душу ми вираши: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руше ми серце і віра руша“. — З Русланових польвів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II
поверх. Експедиція місцеві
в Агенції Соколовського ул. Я
гайлоньска ч. 3.

Рукописи звертає ся лише на
попередню заступу.

Рекламації лише неопечатані
вільні від пошта. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрчки, а в „Надго-
нім“ 40 сот. Подяки і привіт-
донесення по 30 сот. від стрч.

300-літній ювілей Іпатія Потія.

Слівце від редакції.

В історії українсько-руського народу і Церкви єсть чимало таких світличих картин і визначних личностей, котрими можемо з певною гордостю похвалити ся перед широким світом. А при всім тим не тільки широкому світові, але й широким верствам нашої патної суспільности деколи небогато відомо про ці світлі картини і ці визначні личности нашої минувшини. Тимто годять ся ширші верства суспільности ознакомлювати з тими світличими картинами, з тими визначними личностями нашої минувшини устроюванем відповідних народних обходів, як се буває звичаєм у інших культурних народів.

Як раз в сім році припадає 300-літє смерті одного з найвизначніших церковних святих, предтечи церковної Унії Рускої Церкви з Апостольською столицею, київського митрополита Іпатія Потія, котрий, як признає навіть православний український історик, Орест І. Левицький, „з подиву достойною енергією потрудив ся для Унії і на літературній ниві краснорічними і ученими проповідями і церковно-історичними та богословськими писаннями, котрі носять несумнівну печать літературної тайнствености і свідчать про его ученість“. З великою отже вірадою вітаємо вість про намірений і приготвуваний духовними і світськими кругами нашої суспільности церковно-народний обхід роковин смерті сего великого мужа. А для ближшого ознакомлення нашої суспільности з его діяльністю подаємо тут нижше розвідку з заводового пера.

Змінчивою була судьба нашої Рускої Церкви. В перших літах свого життя була она щиро католицкою; Русь приймає хрещення і науку евангелія з Царгорода, коли патріарх був ще в звязі з Римом, тому і віра наших пращів, перших християн-Русинів була католицкою. Се вказує нам і та обставина, що папські легати, утікаючи перед гнівом патріарха Керуларія, котрий був вже зірвав з Римом, дізнали на Русі гостинного прийняття від Митрополита Іларіона, першого Русина-голови Рускої Церкви, котрого не вислав, ані не затверджував царгородський, схизматичкий вже патріарх. Іларіон правив Рускою Церквою 17 літ (1051—1068). За митрополита Єфрема (1090—1096), що й удержував приятні відносини з Римскою Столицею, заведено по волі Папи Урбана II. свято перенесення мощей св. о. Николая з Мирів Ликийских до Барі в Італії і в сім торжестві брало участь двоє владик з українських земель. Сего свята нема у Греків, бо они, хоч обходять всякі труси, обновленя храмів, як св. Юрія в Лиді, обрїттеня честних мощей св. Мучеників з Євгенії, перенесеня мощей св. Никифора, ба навіть апокрифічних Варлаама і Йоасафа, царевичів індійских а лише свята перенесеня мощей св. Николая не обходять, бо ту вже занядто ясно виступає католицизм. Нововисвяченному Митрополиті вкладано на голову мощі св. Климента Папи, на знак залежності его від Папи.

По упадку Києва перенесено столицю митрополії до Володимира над Клязмою в р. 1299., відтак до Москви, як сего домагали ся московські князі. Русь приходить під Литву, відтак під Польщу. В церковній області, задля невгодних політичних настав, замішане. За митрополита Григорія Дамвласа (1416—1419), коли Русь належала до Литви, вірвано всякі зносини з Москвою і Царгородом і сей ми-

трополит склонював ся прийняти Унію з Римом. Відтак Ізидор, митрополит київський і всеї Русі, бажав зєднати Руску Церкву з римським престолом. Ізидор їде на вселенський собор до Феррари а потім до Фльоренції і там горячо заступає ся за Унію. По своїм повороті дізнає щиро прийнята в полудневих дисцевах між Українцями, коли на півночі вкинули его до вязниці. Его наслідник Григорій II. одержав через брєве Папи Пія II. митрополію полудневої Русі — себто України — зі столицею в Києві. Немешє прихильними Унії були митрополити Мисаїл Друцький (1476—1477) і особливо Йосиф II. Солтан (1498—1517). По нім обняв митрополію Йона II. за впливом Москви, яка вмщувала ся до справ Польщі. За впливом Москви стають і митрополити київські ворогами Унії в Римом. За схизмою прийшла на Русь демократизація. Духовенство висше було зіпсуте, а висше без ніякої освіти. Владики не дбали о добро Церкви, але о матеріяльні справи, Владики гнобили парохів а сі були при неволєні дорого окупувати ся. В Церкві не було ніякого ладу і карности. З Царгорода приїздили патріарха, але не щоби робити лад в Рускій Церкві, лише здирати її. Від митрополита Михайла Рагози жадавав патріарх Брємія II. 14.000 золотих гульденів така за хиротонію. Против єпископів і їх власти, потверждали патріарха братства, які, як прим. Старовийгійска у Львові, вели сильну борбу з єпископами.

До того багато рускої шляхти прийняло кальвінізм, а по деякім часі вертали до католицкої Церкви, але на обряд латинський і пропадали раз на все для Русі.

Стан Рускої Церкви був справді оплаканий. Помочи не можна було сподівати ся звідки инде, як лише з Риму.

Провидіне Боже заопікувало ся нашою Церквою.

В році 1590. в червні збирають ся рускі Владики на собор в Берестю литовським для спільного порозуміння що до ліпшого заряду Церкви. Вислідом нарад і міркувань Владик і духовенства була постанова признати над собою власть Намісника Христового. Завяну підданя Римові — крім чотирох Владик: львівського, луцького, холмського і півського — підписує також місцевий каштелян і сенатор Адама Потій. В яким стані находила ся Руска Церква, — досить згадати о листі митрополита львівських, які на собор прислали таке письмо: „Коли не возьме кінця ся розпуста церковна, розійдемо ся і приймемо послушенство римське і в спокою, без клопотів жити будемо.“

Потребу реформи Церкви відчували не лиш Владики, — але многі зі шляхти — особливо могучий князь Константин Острогський — а навіть міщани. Передовсім князь Острогський показав ся горячим прихильником Унії з Римом. Сей вельможа, — рівний хіба самому королеви, осаджує на владичім престолі по смерті єпископа Михаїла Хрєтовича — Адама Потія, і піддає ему гадку зложєна гідности сенатора. Довго не хотів прийняти владичтва Потій — і ледво з плачем упросив его могучий князь. При постриженю дістає імя Іпатій. Номінація наступила 20. марця 1593. Потій, потомок знаменитого роду, Русин з крові і кости — був вихований в кальвінській школі Радивилів, перейшов навіть на кальвінізм, але вже в 1574. р. вертає до своєї Церкви. Ставши єпископом, визначає ся великою ревностию в праці душпастирській. Незвичайно вивоний, — голосить словом і письмом слово Боже по цілій дисцеві — і підготовляє вірних до діла Унії. Владики

довгий час не втаємничували его як єпископа до заходів о унію, над якою нараджали ся, хоч навіть повідомляти вже короля. Се держав в тайні так важного діла, навіть перед Потієм, походило відай з обережности, щоби Потій не зрадив ся перед Острогським, з котрим жив в близьких зносинах. Видко Владики сумнівали ся о добрім намірі і щирости князя в так важнім ділі.

Коли повідомили Потія о намірі відїєсти ся до Риму, сей з великою охотою пристав до їх гадки, бо сам довго вже о тім мріяв. Потій отверто вступив з ширем гадки о Унії і приготвував вірних до неї. Вкінці 1595. р. їде з Терлецьким до Риму і торжественно підчиняє ся імені цілої Русі Намісникови Христовому. На соборі в Берестю, в жовтні 1596. оголошено торжественно Унію і на сім соборі здав Потій докладно звіт зі свого послуханя у Папи — та о услівях, на яких станула Унія.

Та нім ще зачав ся синод, потрафив ки. Острогський підбурити багато шляхти, деяких монахів і святичеників і всі они в злуці з протестантами виступили до борби против Унії. Одиноким і рішучим є оборонцем показав ся Потій. Як з одної сторони Острогський, ведений амбіцією, завзяв ся знищити діло Унії при помочи всіх середняків, дозволених і недозволених і гордий на свою могучість — гадав, що знищить її зовсім, так з другої сторони боронив її Потій, бож Унія не була ділом людським — тому і перетрєвала сю першу страшну бурю. Не зломала її і ненависть многих з польского духовенства — особливо висшого, котре за ніяку ціну не хотіло пустити руских Владик — навіть митрополита київського до сенату; не ввійшов до него назад навіть сам Потій, котрий в р. 1599. став митрополитом по Рагозі, — хоч недавно щойно зложив достойнство сенатора. Від хвилі оголошеня Унії він перший і яко єпископ і яко митрополит стає всюди в єї обороні і перед Острогським, та старає ся сердечними листами опамятати старого князя покликуючи ся на его давніші слова і заходи що до Унії, і на соїм в р. 1600. знаменито боронити діла Унії перед клеветами православних. Осє его знаменні слова оборони: „Ми від патріархів ані науки ані порядку не научили ся. Іздили до нас як вовки, замість порядку привозили нам неводо і розстрій. Простим людям в братстві давали власть нечувану, противну праву церковному і від власти єпископів їх увільняли, ба навіть дали їм власть єпископску. І се хлопство в своїй простоті присвоїло собі такі власти, що ані на єпископів, ані на папів не зважає. Мій попередник 150 літ тому на соборі фльорентським прийняв Унію, узнав єпископа римского пастирем соборної Церкви і віддав ему послушенство. Чи ми не обовязані відлучити ся від патріархів, що самі в неволі, неволі султана і нам спасєня дати не можуть“. Промова его зробила на ділім соїм велике вражєне.

Повний одушевленя і енергії для святої справи віддає ся цілковито, без застереженя службі Церкви, не числить ся навіть з ненавистю ворогів, які все за ним слїдили — а навіть в серпні 1609. р. напали на него з наміром убийства і тоді відрубали ему два пальці. Стоячи коло него св. Йосафат і Руський піднесли єї пальці і зложили на престолі в церкві св. Тройці яко першу жертву за Унію.

В часі кановічної візанти в Слуцьку відозвав ся тими словами до опорних святичеників: „На мене трафили ви, не на Рагозу.“ Православні загарбали дотацію Митрополії в Києві а однак Потій не зражає ся тим і

пише 5/4. 1603. до кн. Савіги: „Щоби і жєбрати прийшло ся, Церкві Божій завсїгда служити буду“. Осє вір правдивого апостола і ученика Христового!

До гордого князя Острогского пише як правдивий его пастир і покликуючи ся на догву, догву з ним прийняв, тими словами відзивав ся: „О, знаменитий князю, чесна літросле Великого Володимира, що охрестив Русь, чи сего жаль тобі, що сини Юди і Ізраїля спільно поставили собі одну голову? Чи сего жаль тобі, що сего дерева при текучих водах листє, колись відїтє — тепєр знов защеєленє, листє зелєне єолодкий овоч буде родити? Чому радше не тішиш ся і Богу за те не дякуєш, що за твоїм почином і причиною та справа зачала ся і кінчить ся? Цїла Русь на тебе оглядає ся.“ Вкінці відкликую ся до суду Божого за утрату душ людських, що гинуть в схизмі. Князь зразив ся був кальвінізмом і ненавистю їх до католицкої Церкви і назвав навіть св. Тайни видумкою людскою — а Потій стає гідно в обороні святости Тайн.

Богато, дуже багато писав сей великий єпископ в обороні католицкої віри і з письм его видїє глибока ученість, тому називає его сучасний латинський єпископ, відтак кардинал Мансїйський: „*autoritate, doctrina atque rerum usu non vulgari vir, quique omnium eorum, quae ad religionem spectant — scientissimus inter suos videtur.*“

Самі православні, як Митрополит Макарий признають ему єї висшї прикмети і сей православний владика каже, що „перші старана Потія о Унію походили з чистого жєрєла“.

Хоч Унію прийняло 9 єпископів — то цілий тягар сего діла спочивав на Потїю. Він, муж сильної волі, в котрім в міру збільшючих ся трудностей росла відвага, не спочив, доки не осягнув витиченої цілі.

Помагаля ему в сім ділі Унії велика прихильність людей, що его знали і гідність сенатора, а притім могутня вимовність, а передовсім святість життя. Се муж без сумнієу незвичайної міри і неоціненних заслуг коло зєдненя Рускої Церкви. Справедливо називають его історики батьком унії.

Головна заслуга Потія лежить не так в матеріяльним розширеню Унії, бо і так обнимала она всі рускі єпархії за часів Потія, крім львівської і перемискої — (чи тому може ще й нині віє в них часто духом православія і непевности — як за Балабаана і Копєстиньского?), ані в утвержденю єї в народі, як більше в вибореню для неї в соймах і трибуналах права горожанства і в заєвненю їй правного бату. Спокійним оком глядів він в будучність Рускої Церкви, для якої розвитуку так щиро трудив ся.

Умер 18. ст. ст. липця 1613. року — проживши 72 роки.

В сім році мишає саме 300 літ від его смерті.

Хоч з усіх єпархій, які входили в склад митрополії київської і прислухали до Унії за Потія, не лишила ся ані одна при Унії — задля нечуваного в світлі насильства над совістю людскою, яке сповнило і щеї нині сповняє російське православє — навіть зі сторони самих архієреїв, то ми маємо надїю, що дух сего великого Владика слїдить житє нашої Церкви, умоляючи для неї витрєвалости і ревности. За давням Божим Провидїнем саме ті дві єпархії, що не прийняли буди Унії за Потія, будуть обходити ювілей сего батька Унії для заяви вдячної памяти для его духа! Нині по 300 літах є лиш дві єпархії з давної області київської Митрополії при Унії по роз-

длі львівської — 3, а до них зачисляє ся вже й два єпископства в Америці та 2 на Угорській Русі — разом 6 єпархій. Маємо однак надію, що небагом буде засноване єпископство в Бразилії, а і в Боснії є надія, що за кілька літ перемиїнять ся Апостольський вікаріят в єпископство. Не тратимо також надії на Волинь, Холмщину і Поділля, де помимо гнєту православ'я, маємо много уїятів, котрі чекають свободнійшої хвилі повороту з темного, мертвого православ'я на Уїю, котру вже й так в серцю многи визнають.

В сім ювілейнім році не зайвим буде пригадати резолюції прийняті на католицькім вічу у Львові 1. липця 1896, а поставлені референтом д-ром Кирилом Студинським:

„Віче католицьке признає потребу зібрання в краю і за границею і опрацьованя матеріялів відносячих ся до історії Уїї — а передовсім уважає пожаданим оголошене твору про діяльність душпастирську, літературну і проповідничу Іпатія Потія.“

Написане твору про діяльність душпастирську, літературну і проповідничу — сего батька Уїї — причиною би ся у великій мірі до поглиблення чувств католицьких у нашім народі.*)

Чин наш Василянський з тим більшим пієтизмом відносить ся до памяти Потія, бо в его руки зложив в р. 1604. торжественні обіти св. Священномученик Йосафат Кунцевич, до якого ювілею 300 літнього буде ювілей Потія вступним пригатовлєним.

о. Макарій Каровець ЧСВВ.

*) З вдоволенєм можемо поділити ся тут звісткою з нашою суспільністю, що пригатовлює ся також виданє ювілейне прожитє, літературну, душпастирську і проповідничу діяльність Іпатія Потія. — Ред.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і привіднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Де дівають ся наші історичні памятники?

Під таким заголовком находить ся в „Зорі“ з 1891. р. (ч. 19, ст. 378) замітка Ол. Барвінського, в котрій звернено увагу на статі Івана Ем. Левіцкого в „Зорі“ з 1880 (ч. 11—16, 22 і 24), опєрти на видавній у Москві перепиєці М. Погодина, з котрої видко, як Денис Зубрицький „пограбував архів і бібліотеку Ставропигійського Інститута, Св. Онуфрейського монастиря у Львові, висилаючи звідтам дорожочні книжки, рукописи і грамоти московському профєсорові“. В згаданій вище замітці подав Ол. Барвінський до сего ще оден важний причинок, а іменно владжений власноручно Д. Зубрицьким „Роспись грамотамъ в посланимъ въ Кієвскую Археологическую комисію“. Походить она з 5. мая (23. цвітня) 1845. р. Вчислено там 10 грамот: 1. з 1332. р., 1. з 1586. р., 2. з 1588, 5 з 1590 р. і 1 з 1593. р. (майже всі они дотикають Ставропигійського братства і св. Онуфрейського монастиря у Львові).

Цікавий причинок до сего, де дівають ся наші історичні памятники, подав др. Франко в оцінці праці проф. Брікнера в з. Апокруфу *średniowieczne* (Записки Н. Тов. Шевченка т. 45, бібліогр. ст. 12 і т. 65, бібліогр. ст. 5). Проф. Брікнер подав іменно виписки з рукопису „Rozmyślania o żywocie Paпа Jezusa“, що належав до недавна до бібліотеки руського крилошанського собору в Перемишлї. „Останній“ пише др. Франко, „що мав його в руках, був о. Петрушевич; він поробив із него значні виписки не лише язикові, але повиписував і цілі уступи. Ті виписки він передав проф. Брікнерови, додаючи заравом звістку, що рукопис із Перемиської бібліотеки десь пропав“ (розстр. д-ра Фр.). Та в оцінці другої часті праці проф. Бр. подав др. Франко звістку, що „рукопис щасливо вїднайшов ся і в руках того самогго о. Петрушевича (розстр. д-ра Фр.), який подав був проф. Брікнерови звістку про його затрату. Я знаю з уст проф. Брікнера, що він іще на вакаціях ми-

нуло року (1904) мав той рукопис у своїх руках“.

Як зачуваю, сей рукопис має вже находити ся в перемиській капітульній бібліотеці. Чи се правда, я не зміг ствердити. Буде про се знати найлучше кустос сеї бібліотеки, Вр. о. мітрат Подолшський.

Від себе можу подати дуже важний причинок, а іменно, де находить ся і за дяки кому т. зв. „Львівська літопись“, що була колись в музею львівського Ставропигійського Інститута. В сій справі звертавсь до мене дєхто з членів „Совіта“ Ставроп. Інститута і я можу остаточно тепер річ вповні вяснити.

В р. 1868 видав о. крилошанин Антін С. Петрушевич яко відбитку з „Научного Сборника изд. Гал. Рус. Мат. за 1867. годъ“ літопись п. з. „Львовская Лѣтопись съ 1498 по 1649 годъ“. (ст. 1—40). На ст. 1 читаємо, що о. Петрушевич рішив ся „Львовській Лѣтописець“, для важности исторического содержания его, такъ по первому изданію того же, якъ и по новѣйшему, хотя не совсемъ исправному списку, находящійся въ поѣзданіи Госп. А. Головацкого, исправляе и дополняе тотъ же примѣчаніями своими, вторично печатать обнародовати“. А у примітці 1) на тій же сторінці пише о. Петрушевич: „Подлинникъ лѣтописи, находящійся вѣкогда въ бібліотечѣ Львовского Ставропигіальнаго заведенія, утраченъ для недостатка досмотра надъ подобнаго рода памятниками“ (розстр. мос. Др. Б. Б.).

Той „недостатокъ досмотра“ був причиною, що о. крилошанину Петрушевичеву, бувшому довголітньому консерваторови для руських архівів в Галичині ніхто не глядїв на его діловство; в протівнім випадку булаб „Львівська літопись“ до нині зберегла ся в музею Ставропигійського Інститута.

В „Кієвскихъ Университетскихъ Извѣстіяхъ“ з 1902. р. ч. 8. (часть офіціальная ст. 39.) маємо занотований „Протоколъ съ 19. сентября 1901“ і тут під IV. читаємо: „Докладъ о цѣнномъ пожертвованіи отъ почетнаго доктора Университета Св. Владимира Антонія Стефановича Петрушевича въ видѣ рукописей, принятыхъ отъ него и доставленныхъ профессоромъ Н. П. Дашкевичемъ“.

Опредѣлили: А. С. Петрушевичу выразить глубокую благодарность за цѣнный его даръ“.

В С. И. Маслова: „Обзоръ рукописей бібліотеки Императорскаго Университета Св. Владимира“ (Кієвъ 1910, відб. в „Унив. Изв.“) читаємо на ст. 2: „Несравненно больше обогатили рукописное отдѣленіе небольшой — всего 7 номеровъ — вкладъ каноника А. С. Петрушевича, поступившій лѣтомъ 1901 г. (№. №. 22—28)“. Ті рукописи, даровані о. Петрушевичемъ вчислені на ст. 9 (ч. порядочне 1 = ч. рукописи 23, ч. п. 3 = ч. р. 22), ст. 16 (ч. п. 54 = ч. р. 25), ст. 18 (ч. п. 72 = ч. р. 24), ст. 19 (ч. п. 82 = ч. р. 28), ст. 34 (ч. п. 205 = ч. р. 26), ст. 35 (ч. п. 206 = ч. р. 27). Про число рукоп. 22. (ч. пор. 3, ст. 9), що назване відривком „Кристіанопільського Апостола“ (є его всегго 8 карток пергам.), могу також дещо ближшого сказати. Сам „Кристіанопільський Апостол“ находить ся в Ставроп. Музею у Львові (гл. Свѣдѣнціи): „Опись Музея Ставропигіальскаго Інститута во Львовѣ“. Львовъ 1908, ст. 13, ч. 39. (ч. рукоп. 37). „8 лл. этого Апостола“, пише др. Св., „приобрѣтенные каноникомъ А. С. Петрушевичемъ у вдовы Бѣлѣвской, находятся въ бібліотекѣ кієвскаго университета“. Тяжко подумати, щоб о. Петрушевич не знав, висилаючи 8 карток сего Апостола, що они походять з рукописи, котра є власністю Ставроп. Музея.

Найдікавійшою для нас із рукописей, дарованих о. Петрушевичемъ Кієвському університетови, є рукопись ч. 27 (ч. пор. 206, ст. каталогу 35). Є се збірникъ статей, заміток і т. д., писаний скорописно XVII. ст., а 6-ою складовою частію сего збірника є „Лѣтопись событій южнорусской исторіи 1498—1649 гг.“ Се нічо иншого, лише „Львівська Літопись 1498—1649 р.“, видана о. Петрушевичемъ 1868 р., котрої рукописъ по его словамъ пропала із Ставроп. Музея „для недостатка досмотра“. Знаємо вже, що її видав печатію о. Петрушевич, що він вислав її до Кієва, а чімъ рукамъ завдячує она те, що пропала зі Ставроп. Музея, також не тяжко собі уявити. Справді не можна було лучше скори-

статі з „недостатка досмотра“ в музею Ставроп. Інститута. Але годі собі уявити більшу стєпень цивізму, щоби з одної сторони падықувати над мнимимъ запропащенємъ рукописи, а з другої сторони вислати її в дарі за границю!

Сю справу віддаємо під розвагу членам „Совѣта“ Ставроп. Інститута, нехай они позаходять ся, чи не можнаб дипломатичною дорогою на основі наведених мною даняхъ зажадати звороту „Львівської літописи“. Звертаю на се увагу й ц. к. консерваторів для східної Галичини, нехай они займуть ся сею справою, бо може ще вдасть ся що вдїяти для відисканя сеї цінної рукописи.

У Львові, 8. марта 1913.

Др. Богдан Барвінський.

Перед миром.

Сварки між союзниками.

Як звісно, сербські власти усунули в Монастиря болгарского директора народнаго Банку і комнаты банку позамикали. „Times“ доносить з Софїї, що в собранію домагали ся послы вясненє ізза сеї прикрої події. „Times“ доносить дальше із Солуня, що між Греками і Болгарами приходять там і в кількох инших місцевинах до кривавих бійок. Болгарске військо острілювало навіть якийсь грецький воєнний корабель. Відносини в Солуні є прямо невиносимі.

Справа мира.

В англійських дипломатичних кругах надїють ся, що на найближшій конференції амбасадорів, скликаний Греєм на вторник, буде предложена відповідь балканського союзу на спільний крок великодержав.

В справі границь Альбанії.

В білгородських правительственныхъ кругахъ говорятъ, що переговори між великодержавами в справі границь Альбанії вже покінчено. Сербія має одержати Івек, Пріврен, Дібру і Дякову. Рішена має бути також судьба Скутарі. Коли оно буде заняте перед заключенємъ мира, то дістане ся Черногорцямъ, в протівнім случаю буде влучене до Альбанії. Супроти того мирові переговори не так скоро пічнуть ся.

Східні залїзничі для Австрії.

„Montags Revue“ доносить, що в останнім часі заключено договір, на основі якого східні залїзничі після заключеня мира на Балкані перейдуть в руки австрійського товариства, зложеного з вїденських банків. Вартїсть східних залїзниць вносить 109 мільонів франків.

Настрої в Царгороді.

Порта не має ще урядової відповіді балканських держав на посередництво великодержав. Урядово заперечено донесеню, немов би рада міністрів укхвалила вести війну аж до останної каплі крови. Найбільшу трудність — як доносять дєвняки — становить обставина, що Порта не згодить ся ніколи на заплаченє воєнного відшкодованя. Від двох днів — як зачувати — також в справі відступленя областей запанував ворожий настрій.

Турецкі змаганя.

„Ікдам“ пише: Гаккі бей предложив Греєви і підсекретарови Нікользонови бажаня Туреччини, щоби єствуючі непорозуміня усунути і скріпшити узли привязи між Туреччиною і Англією. Те саме бажанє передав до відома Греєви амбасадор Тевфік. Англійський король Юрій, приймаючи Гаккіго, висловив погляд, що заключенє мира з балканськими державами є конечною річю. Звіт про се переслав Гаккі бей радї міністрів.

Грошева журба Туреччини.

Царгородські дєвняки пишуть, що індійський банк жертвував Туреччині позичку 10-мільонів фунтів штерл. на 10 літ. Сей банк має оснувати в Туреччині філії.

Комісія, зложена з висших урядників турецької фінансової управи, радила вчєра над усталенєм сеї суми турецького державного довгу, яка має припасти на балканські держави.

На полі бою.

Після турецького урядового воєнного звіту дня 6. і 7. с. м. бомбардував ворог Адрианонопіль. Дня 7. марта царила під мурами крїпости тишина. Біля Буляїр відкрили Турки 5. с. м. сильний гарматний огонь на ворожий баталїон, який прибув з Курачіфлік, і завдали єму великі втрати. Дня 8. с. м. ворожий літак кружляв над Буляїром і кинув бомбу, яка не вдїяла ніякої шкоди. На ліній Чаталджи не було воєнних операцій.

Розоруженє.

Велике занепокоєнє викликає у вїденських політичних кругахъ проволіканє рєчинця розоруженя. Згідно доносять, що в Росії впринудили ріжні спрїви справи. Деякі твердять, що Росія на бажанє Сербії чекає на здачу Скутарі. Однак дєхто каже, що в Росії побїдлив націоналістичний напрям, який змагає до зїрваня переговорів з Австрією.

Петербурський дописець „N. Fr. Presse“ доносить, що між Росією і Австрією єствують певні ріжничі, але не підлягає сумнівови успішне покінченє переговорів.

Супроти радості націоналістичної російської печати, що доси не появив ся указъ в справі розоруженя, петербургський дописець „Koeln. Ztg.“ пише, що ся радість буде короткотрєваюча. Переговори між Віднем і Петербургом ведуть ся дальше. Вправді були стараня, щоби дїйти до порозуміня перед 6. марта, та через те, що справа є вельми помотава, не вдало ся се. Однак проголошенє розоруженя має наступити в найближшій часі.

Петербурський дописець „Local Anzeiger-a“ вясняє, що тепер повинні уступити всякі занепокоєня і сумніви що до дієсно мирового укладу австро-російських відносин. Хоч указъ що до звільненя резервистів ще не появив ся, то однак дописець може як найбільше рішучо ствердити, що між обома правительствами наступило в справі розоруженя трївке дипломатичне порозумінє, а що остала лише форма проголошеня сего порозуміня — з легко зрозумілих (?) причин — нерозв'язною справою.

Петербурські дєвняки звїщають, що між Віднем а Петербургом єствують ще такі ріжничі: 1) в справі Скутарі, 2) російське правительство бажанє пондати до покінченя воєнних кроків на Балкані, а тимчасом балканські держави виступили з новими домаганями, 3) Сербія звернула ся до Петербурга з увагою, що Австрія хоче розоружити військо лише на російській границі, а удержати дотеперішній воєнний стан на сербській границі; в такому случаю переговори Австрії з Сербією як політичні так й торговельні відбували би ся під натиском армії.

„Neue milit. Korr.“ доносить з добре поінформованого — як каже — жєрела, що змаганя військової управи ідуть в тім напрямі, щоби резервисти могли бути вже у Великодну неділю (очевидно латиньську — прим. Ред.) в дома. Всі жовпїри, які від кількох місяців стоять під оружем, будуть до 19. марта увільнені.

Просить ся під перо увага, що до всіляких вістій про розоруженє треба придивляти ся критично, бо про розоруженє чуємо вже від двох тижнів, але лише чуємо... Визначувано рєчинці на 1. 5., 6., вкїнци 10. марта хїба на те, щоби прилюдну опівию баламутати.

НОВИНКИ.

— Календар. Ві вторник: руско-кат.: Порфірія; римо-кат.: Катєр. Бон. — В середу: руско-кат.: Прокопія; римо-кат.: Григорія.

— Від Адміністрації. Просимо відновити передплату, а довжників ще раз просимо, прислати після і передплату, если хочуть дальше діставати наш дєвняк. На кредит не будемо посилати часописи.

— Недуга Св. Отця. „Corriere d'Italia“ доносить, що Св. Отець занедужав на легку інфлюєнцу, яка вимагає лише кількадевньої опіки і шанованя.

„Giornale d'Italia“ доносить, що в Ватикані кружляють чутки, що недуга Св. Отця наступила в наслідок гостця, до якого прилучило ся також легке запалєнє окраїн легких.

— Шевченкові роковини у львівській учитель-

ській семінарії. В суботу, дня 8. м. марця були ми свідком величній маніфестації кандидатів учительської семінарії, улаженій в салі інтернату ім. Пірамовича (при ул. 29. Падоліста ч. 6.) в пам'ять великого Поета України. Роковина почав о. проф. Бодявський дуже гарною промовою, в якій славив Шевченка поетом братолюбів і поетом кривд народа та накликав молодіж до сповнення ідеалів поета щирою працею, опертою на Христовім законі. Деклямував удачно канд. Павляк „Думи мої“, а два молоденькі ученики школи вправ, Дзвіс і Юрко Студинський виголосили так гарно „Розриту могилу“ і частину „Послання“, що численно зібрана публіка нагородила їх гримкими оплесками. Дійсно взірцева руска школа вправ і її провідники-учителі дали доказ, що уміють серед наймолодшого покоління викресати огонь одушевлення і зрозуміти творів Кобзаря України. Квартет смичковий вивів з правдішним талантом Гріга „Смерть Ази“, за що рівнож зібрав щирі оплески. Дірігент хорів п. Ставничий випровадив з нечужою прецизною мужескі хори Лисенка „Чого мені тяжко“, Людкевича „Закувала зазуленька“ і Недільського „Моя мати ворожбитка“, а крім сего враз з дрібною дитворою, учениками третої і четвертої класи школи вправ Лисенкове „Туман хвилями лягає“ і три народні пісні: „Скучно матінко“, „Ой післала“, „Калинка моя“. Дітвора держала ся знаменито, а своїми дзвінками голосами чарувала гостей, так що назагалне домагане треба було пісні повторити. Дірігентови належить ся щире признане, а окрема подяка за гарний дует, відспіваний п. Ставничим і Вербицьким п. з. „Де ти бродив, моя доле?“ (Кропивницького). На закінчене відгортали кандидати учительської семінарії III. і IV. дію Кропивницького „Невольника“ так влучно і з життям, що гості вносили вражінє гри заводових артистів. Коли додамо, що оркестра, виучена взірцевим педагогом, проф. Славичком відгортала в антрактах кілька творів, то будемо мати загальний опис сего незвичайного, концерту, який рідко можна почути серед нашої студентської молодіж. Акомпаніював по мистецтві проф. Славичк.

— Віча в Рудеччині. З Рудеччини пишуть нам: В справі виборчої реформи до союму і в справі українського університету у Львові відбули ся віча: 1. марця у Колбаєвчях; 5. м. у Новосілках гостиних; 6. м. у Гошанах; 7. м. у Воцанах. На сих всіх вічах реферував про справу виборчої реформи до союму о. Юрій Кміт, а про університетську справу п. Юрій Жмур. Оба бесідники обговорили весь хід старань і заходів наших послів, як також і нашої суспільности у тому напрямі; подали до відома усі митарства й крутіства наших приятелів та поставили резолюції, які присутні одноголосно ухвалили: Віча домагають ся від головного правління у Відні як найшвидшого поладнаня обох сих справ та занеханя воловодженя наших послів і нашого громадянства пустими обіянками; наших знову послів завивають віченики на випадок неполаднаня сих конечних народних потреб до як найострійших заходів... По ухваленю резолюцій пояснював о. Кміт образцєвм, порівняним способом значіне університету для нашого народного розвитку; вказував на важність теперішньої хвилі та накликав до належної організації й до щільного чуваня на видок розв'язаня союму. Віченики просили о. Кміта, щоб скотів зайняти ся устроюванем віч і по інших селах та робив се як найчастійше. По вічу пробірував о. Кміт стан читалень. — Д.

— Польські стрілецькі товариства працюють безвинно над своєю організацією. По всіх містах і місточках потворили ся стрілецькі дружини і що неділі відбувають полеві вправи на військовий лад. Народна гвардія в Кракові, зложена із стрілецьких дружин, Соколів і пластунів (скаутів), числять з 3000 людей і вправляє ся під проводом штабу своїх офіцерів. У Львові що неділі можна також бачити машеруючі відділи польських стрільців з карабінами, здаєсь, військовими. Львівська гвардія має числяти 4.000 людей, але на полевих вправах буває не більше як тисячка. Дівчата творять санітарні відділи і вправляють ся в довгих походах. Про такий дівочий відділ пише нам оден з наших прихильників: Вчерашньої неділі по полудні я йшов на прохід улицею Кадетскою і стрінув по дорозі чету польських дівчат. Дівчата машерували як жовніри і сліпо виконували прикази своєї провідниці. Польська суспільність обдаровує щирою симпатією тих народних борців, а доказом сего най буде хочби отсей случай: Попри згаданий відділ дівчат переходив старший літама, сивий як голуб, пан. Порівнавшись з відділом, зняв капелюх і поздоровив всіх словом: „Szolem!“ Потім накрив голову аж тоді, коли минув цілий відділ. Не перечу, що і в нас прояви організації стріляють ся з живою прихильністю суспільности.

Жаль лише, що у нас — не говорю, на стратегічній — але на просвітній області так мало робить ся між народом. Товариства, читальні і т. д. або ледви жавотють або зовсім позанепадали. Неграмотність як була, так є. На економічнім полі також не багато зроблено. Інтелігенція займає ся мужиком лише тоді, як его потребує до виборів і т. д. Наші сусіди далеко випереджують нас на всіх полях народної праці. Отже до діла, поки час!

— Договір в справі позички. Долішне-австрійське есконтное товариство і „Poldihütte“ заключило з китайським правительством договір, на основі якого се товариство уділить китайському правительству позички в сумі 300.000 фунтів штерлінгів, а Китай зобов'язує ся купувати через 10 літ гармати, стрільне оружє і сталь лише від „Poldihütte“. З сеї приччини буде мати „Poldihütte“ в Пекіні своє заступництво.

— Кілько є Словінців в Австрії? Після переписи населеня в 1910. р. є в австрійських кр. аях 1,252,940 Словінців, а се:

в Стірії	409.684	се є 32.70%
в Країні	490.978	„ 39.15%
в Каринтії	82.212	„ 6.56%
в Терстї з округом	56.916	„ 4.54%
в Горицї і Градишці	154.564	„ 12.34%
в Істрії	55.134	„ 4.40%

Крім Словінців є в Стірії 983.258 Німців, в Країні 27.915 Німців, в Терстї з округом 118.959 Італійців (62.31%), 11.856 Німців і 2.403 Хорватів, в Горицї і Градишці 90.119 Італійців і 186 Хорватів.

— Підвишенє цін сніри і обуви. Промислове товариство шевців у Львові повідомляє, що новозаложений картель фабрикантів снір в Австрії і Угорщині підніс в останнім часі цін сніри коло 40 проц. Здає ся, що на тій підвижці цін се не задержат ся. В наслідок сего і львівські шевці підвищують цінє всіх шевських виробів. У всіх львівських складах вже подорожчала обува.

— Смертельний випадок в ломі каменя. З Золочева доносять про ось який випадок: Дня 3. с. м. пішов з приповученя свого брата Микита, глухонімий Михайло Турчаняк з Олеська ломати камінь в Підлісію. Коли хотів видобути більшу брилу каменя і підковав ся під нога на 1 метер, брила упала і убила его на місці.

— Випадок підчас ювілею Романових. З Вільна доносять, що онодї підчас ювілейного обходу, саме тоді, коли почав ся перегляд війська на лувківській площі, вилізло на старий деревляний церковний будинок 100 людей. Нечайно заломила ся криша, а з нею висло коло 50 осіб; з тих 5 зломало собі руки і ноги, а дві тяжко потовкли ся. Оден з ранєних помер в шпиталі.

— Банкротство чеського народного театру. З Праги доносять, що тамошний народний театр понав в таке критичне фінансове положенє, що грозить ему банкрутство. В цілі переведеня санації фінансів сего театру, має він бути небаком злучений з театром на Віноградях. Зазначити треба, що праский народний театр одержує 300.000 К річної запомоги.

— Вибух бензини в залізничім возі. Російські дневники доносять про страшний випадок, який лучив ся онодї на двірці російських полуднево-західних залізниць, Рудня почайска. В залізничім возі III кл. особового поїзду, який їхав з Києва, віз якийсь жид Райценштрог велику фляшку з бензиною. З незвісної причини фляшка стовкла ся, бензина розліяла ся на долівку, а незгашений папірос виклавка страшний вибух, так, що стїна воза, коло якої стояла посудина з бензиною, вилетїла в воздух і упала в віддалі 10 сяжнів від залізничого шляху. В одній хвилі станув цілий віз в огни, подорожні почала вискакувати через отвір, викликаний вибухом, а виші знова через двері і вікна воза. На многах горїла одж. Вибух був такий сильний, що чути его було в інших возах. Небаком поїзд задержано, а урядники і залізнична служба забрали ся до ратункової акції. Жертви катастрофи ось які: тяжко попекли ся кондуктор і подорожня Гадомска, а єї 5-літній син згорів. Тяжко пока-

лічені також оден жовнір і Райценштрог. Інші подорожні легко попекли ся. Стан здоровля перших чотарох є майже безнадійний.

Оповідні.

— З Чорткова. Філія кравного Товариства госиодарского „Сільський Господар“ в Чорткові улажує при підмозї Головної Ради Товариства в днях 17, 18, 19, 20 і 21. марця с. р. курс госиодарско-ветеринарийний в Чорткові. Ветеринарийний лікар з Дрогобича Вп. Володимир Чубатий виголосить в перших трох днях ветеринарийні виклади, супроводжені на фантомах, таблицях і ветеринарийних інструментах. Інспектор рільництва Вп. Роман Стельмахів викладати буде про механічну управу рілі, управу ростив і годівлю худоби. Філіяльний іструктор садівництва Вп. Ілля Струк виголосить виклади про садівництво. Адвокат краввий Вп. др. Антін Горбачевський пояснить учасникам курсу закони ветеринарийні, а голова філії Вп. Іван Коссаєк говорить буде про працю в кружках. Взиваємо управи кружків і Вп. Мужів довіря, щоби доложили заходів, щоби в кожодї громади було на курєї кількох учасників, бо великий хосен для цілої громади, если в селі є люди, що в нещастю зуміють помочи худобині. Учасники з дальших сїл одержать даром нічліг. Учасники курсу одержать свідочтва відбутого курсу. Зголошуватить належить у Вп. Івана Коссаєка, професора семінарії в Чорткові. — Програма курсу на поведлок 17. марця: Год. 9. рано. Служба Божє в церкві на Вигнанці. Год. 10. рано торжественне отворенє курсу в комнатах „Народного Дому“. Год. 11. рано виклад Вп. Чубатого. Дальшу програму подасть ся учасникам до відома. За філіяльну раду: Іван Коссаєк, голова. Омудрїй Соробей, секретар.

— Стипендійні запомоги тов. „Просвіта“. На засіданю дня 6. марця Гол. Виділ Тов. „Просвіта“ розділив стипендійні запомоги в отсей спосіб: Стипендійну підмогу з фонду ім. Т. Шевченка в квоті 300 К признає Миколі Залізничикови письменникови й студ. філ. у Липську: стипендію фонду ім. Теодора Качала в квоті 240 К одержав І. Ченіга студ. філ. у Відні. З фонду стипендійного ім. Івана Верхого постійну запомогу в квоті 270 К одержав Неестор Гаморак, студ. філософ. у Відні. З фонду стипендійного ім. Михайла Спожарского підмогу в квоті 180 К; Ал. Єзерський, учен. IV кл. акад. гімназії у Львові. Одноразовї запомога з стипендійного фонду ім. о. Ст. Новосада одержали а) ученики: Львів. акад. гімн. Каз. Волосецкий, уч. III кл. 60 К, Н. Голко уч. V кл. 60. Філія акад. гімн.: П. Белєй уч. VII кл. 60, А. Гурнякєвич уч. VII кл. 60, Г. Ляхович уч. II кл. 60, Ів. Пацькєвич уч. I кл. 60, Ос. Проць уч. II кл. 70, Ів. Яворский уч. VIII кл. 60, Вен. Стаєв уч. V кл. 60, А. Могальняцкий уч. IV кл. 60, М. Оліярчук уч. III кл. 60, П. Корсаєк уч. VIII кл. 60; реальна перша: Ф. Федунський уч. V кл. 60; реальна II: Р. Дума уч. IV кл. 60; Укр. прив. учит. сем.: М. Білобрам уч. I. р. 60. Станіславів: гімназія: П. Ожгєвич уч. VI кл. 60, В. Луговий уч. III кл. 60, Гр. Банд уч. III кл. 60, М. Ліциньский уч. IV кл. 60, Коломия: гімназія: В. Лазорів уч. VIII кл. 60, В. Костів учен. VII кл. 60, Перемишль, гімназія: М. Стахів уч. IV кл. 60, Ос. Крутїй уч. V кл. 60, К. Чехович уч. VII кл. 60, Ів. Околот уч. VIII кл. 60, Вижниця, гімназія: Ів. Стовпюк уч. V кл. 60, Тернопіль, гімназія: Ст. Загородний уч. II кл. 60, Ст. Гжицький уч. II кл. 60, Рогатин, гімназія: Ів. Ладанівський уч. II кл. 60, Іл. Баран уч. II кл. 60; Золочів, гімназія: Ів. Дуєлїт уч. V кл. 60, Стрий, гімназія: М. Словий уч. VI кл. 60, Бережани, гімназія: Гр. Кубай уч. III кл. 60, Гусак уч. III кл. 60, Яворів, гімназія: Д. Харамбура уч. II кл. 60, В. Поляса уч. IV кл. 60, Збараж, гімназія: А. Сторож уч. II кл. 60, Самбір, гімназія: А. Княжизньский уч. VIII кл. 60, Сянік, гімназія: Дм. Басик уч. IV кл. 60. — б) Учениці: Львів: Семінарія У. П. Т.: Ст. Богуславска уч. IV. р. 60, Ол. Когутівна уч. IV. р. 60, Мар. Мєлянич уч. IV. р. 60, К. Николайчук уч. IV. р. 60, Ант. Погорецька уч. IV. р. 60, Магд. Цімерман уч. IV. р. 60, Юл. Басайчук уч. IV. р. 60, Л. Щурівна уч. IV. р. 60, М. Дика уч. III. р. 80, Сав. Сидорович уч. III. р. 80, Ан. Кучкурівна уч. II. р. 100, Л. Піякєвич уч. II. р. 100, Кл. Бурдівна уч. I. р. 80, Ст. Гринцишан уч. I. р. 80, С. Курочка уч. I. р. 60, Мар. Левицка уч. I. р. 60, М. Цетнарівна уч. I. р. 60, М. Шкрибалівна уч. I. р. 60, А. Тєслюк уч. I. р. 40, гімназія СС. Василянков: О. Чайковска уч. IV. кл. 60, О. Мушкевичівна уч. II кл. 60, Нат. Могиль-

нацка уч. I кл. 60; Ліцей ім. Ядвіги: Ол. Зелена уч. V кл. 60; Перемишль Ліцей Руского Інститута: Юл. Сапрунівна уч. III кл. 120, Ол. Колтунюківна уч. III кл. 120, Мєл. Докочівна уч. IV. кл. 80, Яр. Гутковска уч. II кл. 80, Ол. Гайдукєвич уч. III кл. 80, О. Савицка уч. III кл. 60; Коломия, семінарія: Евд. Рурківна уч. I. р. 60; Сид. Чолганівна уч. II. р. 60; Станіславів семінарія: Ал. Глібовицка уч. II. р. 60; Кл. Садовска уч. II. р. 60; Нат. Полотнюк уч. VIII. кл. приготов. курсу до матури реальної гімн. 40. — (К. б.).

Потреба реформи богослужбеного співу у галицьких греко-католицьких церквах.

Написав о. Євген Турула, катехит в Терєбовлі.

1) Достойнство церковного пінія; * его характер, та різниця від музики світської. 2) Спів партесний у галицьких церквах. 3) Спів крилосний (самоїлка) у гал. церквах. 4) Церковні хори потні по селах і містах. 5) Про уживанє фисгармонї в церквах.

(Дальше).

Скаже хтось може такий аргумент, що штучний концертний спів стає до церкви много людей, головво інтелігентів, і то тих, котрі иншим разом і не заглянули до дому Божого; а так ідучи слухати концертного співу, повели привикли є до сповнованя сего важного обовязку, яким є участь в Богослужєнях. Я однак є тої гадки, що хто іде до церкви виключно тому, щоби слухати співу, на того богослужєне не робить ніякого вражінє; він цілий затоплений в звуках мелодії, він навіть не знає, що більше діє ся в храмї Божім. Нераз такі меценати музики і любителі співу прямо викликають згіршенє своїм поведєнем в церкві; бож они не прийшли на богослужєне, а лиш на концерт. То може тот саме пісня, в якої звуки они так вглубили ся, їх збудує, потягне до Бога, зробить лучшими, научить якої правди віри? — А деж се можливе — як тот пісня сама не Божа, без душі, штучна, театральна — може більше свєтєка, претенсionalità і порожня чим душа тих слухачів. Та пісня на силу перенесєна з концертної естради або театральної сцени на хори; єї тут якось піяково, она тут чує ся чужою, она не дослєла до сили виспівуваних нею гадох, она навіть тратить сєй огонь і чар, який мала поза церквою, на світї. Чиж є можливим, щоби она змогла розжарити огонь Божий в душах людей. Она штучно приліплєна до слів церковної пісні мусить себе на силу прикроовати до єї форма, робить в себе карикатуру, а самїй церковній пісні наносить необчислену шкоду, приковує єї до пристрастной землі, відбираючи їй належну повагу, та обмежаючи єї силу і вплив на вірних.

Спів церковний а свєтський се два противні напрями чувств і гадох.

Свєтська музика переповнена чувствами зовсім чужими християнським поглядам; чужємо там зворушенє духа тілесними похотями, оправдуванє нераз грубих проступків, противних законови Божому і горожанському; то знов доходить до нашого уха розсудка з причини утрати земских дїбр дочасних; знов иншим разом потрясає нами очайдушна, надмірна байдужність, горде чванєне зі своєї сили, достоїнств, богатства; нераз знова дає ся чути саркастичний сьміх над ближним, іронїя та непогамована ненависть.

Зовсім инший характер мають пісні церковні; там уже проявляють ся чувства виспї, не земскі. На крилах мелодії Божої улїтає чоловік в небесні простори, наче відриває ся від землі не привязуєчись надмірно до єї сувєтї. Мотиви церковних пісєнь повні надземского супокою і примарєня чоловіка з Богом, з собою і людьми; повні подиву над величїю, свєтєстю і добротою Сотворителя. Ті мотиви повні свєтлої торжественности, то знов внутрішнього жалю, покори, розкаяня, теплої молитви, твердої віри, кріпкої надїї і підданя себе Божій волї.

Коли тепер, пізнавши ту величєвну різницю музики свєтської від церковної, поглянемо на наш галицький церковний спів, то мимохїть мусимо відчути кривду, яка єму стала ся від людей, то хоч самі високо музикальні

не розуміючи його питомого характеру і краси, приодили його в невластиву йому форму, вирвали йому душу та позбавили чарівної сили.

Та кривду заповідано передовсім співови партесному, хоральному або т. зв. нотному*). Повстало у нас багато церковних композицій як Рудковського, Ролетшека, Нанького, Седяка і інших, однак усі вони нав'язані духом музики заходу та переповнені італійськими манерами. Навіть твори самих руских композиторів, як приміром Вербіцкого, покриті тою італійською мантою; у них чужий не руский стиль.

Коли в Росії на полі церковного співу повіяло духом реформаторським, духом відродження; коли там в початку XIX століття виступають до праці такі сили, як Львов, Глинка, Турчанинов, Потулов, Одовський, Разумовський і многи інші, то у нас на тім полі застій. Що більше, скажу, ми уже привикли до нашого способу співання по церквах і нам здає ся, що інший спів непотрібний, неможливий. Ми наче загіншотозовані, слухаємо наших хорів, навіть одушевляємо ся ними, а навіть на гадку нам не прийде, що се майже зовсім музика світська, що в ній крім церковного тексту нема нічого, що би мож на звати Божим, духовним, святим, а тим менше греко-славянським. Ми так привикли до нашої церковно-галицької музики, що нам здає ся, що понад ню нема іншої красної, вневслайшої.

Ми подібні до того подоланьця, котрий вийшовши на малий подільський горбок, думає, що уже гід саме небо підійшов, що уже самі хмар досяг, а бідняга не відчуває сего, як чудовий вид розпостирає ся з небосажних верхів Чорногори. Наша музика церковна видає ся нам зовсім релігійно-обрядовою; перша лучша побожна пісенька, уложена під ноти, видає ся нам повною натхненія і надземського полету, тимчасом навіть не помічуємо, що се мелодія або живцем взята з якого там німецького твору, що у віскових музик приходять під назвою zum Gebet (ось прим. аллилуя Dürner a, Himml-a, піснь „Назарета любий цвіте“), або уложена на мотивах якоїсь оперової партії, або навіть схожа своїм темпом і ритмом на якийсь танець скочний (ось прим. деякі „яко да Царя“, „Господи помилуй“ потрійне, гучне „буди Імя Господне“ і інші). Сеї дозовижної ненатуральности нашого співу церковного ми не спостерігаємо, він нас уже не вражає, бо ми привикли до него, ми з ним зросли ся.

Аж коли доведе ся нам почути якийсь добрий церковний хор співаючий твори уложені в дусі нашого обряду, в дусі нашого прагарного греко-русского стилю, тоді доперва нам отворять ся очі і ми пізнаємо велике убожество нашої церковної музики галицької; наші домашні хоральні твори видадуть ся нам так плоскими, неприродними, прямо невідповідними для достоїнства нашого церковного богослуження.

Не потреба нам далеко шукати нагоди, щоби виробити собі того рода погляд і музичний смак: ось кажім собі коли двом чистим голосам заспівати точно з ірмольогіона перший лучший догмат або пісню „плотію уснув“, „благообразний“ або „нині сили“. Чиж ся мелодія не пірве наших сердець в небесні простори там гет у небо до самого Бога. Чиж замкнувши очі і пильно вслухуючись в хід пісні, ми не побачимо тих сил небесних, Херувимів і Серафимів, що з великим униженем уносячи ся на шести крилах легоньких служать при престолі божім Царя Слави. Чиж знова не пересуне ся нам перед очі нашої душі тихий та поважний похоронний похід; передом іде старець, Благообразний Йосиф вказуючи на новий гріб, де має ся похоронити Пречистов Тіло. Скажім собі правду — чиж не найгарнійші се чувства, чувства святого супокою і шастя; чиж душа наша не має в тій хвилі правдиво небесного пиру; чи ся небесна солодість не гоїть рани, які завдає нашому сердцю щоденна журба, турботи

і земські „почеченія“. А тепер спробуємо, скільки того рода чувств зможе викликати приміром ось таке гучне і бомбастичне „Слава і нині“ Гессельго або Нанького, або хочби „Іже Херувимі“ Вербіцкого „аллилуя“ Dürner-a або потрійне „Господи помилуй“ щось ala tempo di mazurka і т. ин.

У нас на полі реформи церковного нотного співу доси зроблено дуже мало. До недавна висміювано такого, котрий хотів би в тім напрямі подати хосенні уваги і жертвувати свою працю і труд.

Ось хочби взяти на примір неприхильну критику, з якою прийняла наша галицька суспільність твори з обсягу церковної музики о. П. Бажанського, де він вказуючи на блудний напрям нашої музики та накликає до навороту з хибної дороги. Належить тут згадати про сего автора, котрий велику прислугу зробив нашим хорам церковним через видаве двох св. Служб Божих, уложених на хор мішаний. Замітне се, що опер сю працю лише на староперекривних напівах т. зв. київських ерусалимках. В деяких піснях є полишена оригінальна мелодія, лише згармонізована; інші пісні є композицією автора однак в дусі і стилю греко-славянським. — Другою того рода працею є св. Служба Божя о. Кумановського уложена на мішаний хор. В ній замітне те, що майже усі пісні взяті вірно з наших церковних напівів. Ще більшу вартість, з огляду на обрядову типовість, мав би сеї твор, наколиб Всч. автор не позваляв голосам впадати про черз одному по другім, бо з того повстає вправді милозвучне замішане, однак текст пісні, в наслідок неодноточного вимовлювання слів затемнює ся. Не можу вкінці очевидно в повним признаням для автора, не згадати про св. Литургію, уложену на хор мішаний п. Цьорохом, буншам дірігентом хору ставропигійської бурси. Не входжу в те, чи мотива пісень сеї литургії є оригінальним помыслом пов. композитора, чи може він ворував ся в їх укладаню на напівах черпаных з обильного жерела російської музики церковної. Одак мушу висказати ся, що сеї твор належить прийняти без заміту з огляду на его чистість стилю музичного та згідність з духом греко-славянського церковного пінія. Ось се взорець, як нам належить співати в церкві хором.

Коли перші дві литургії дадуть ввучити ся менше вишколеними голосами, то литургія п. Цьороха, наколи має бути належито виконана, вимагає хору вправнійшого, зіспіваного та більше образованого дірігента.

В піснях литургії о. Бажанського і о. Кумановського вага спочиває на мелодії, звідси они є лекші до співання — то в литургії п. Цьороха головну роллю грає гармонізація і контрапунктичне веденє голосів, звідси співаки мусять мати вироблене ніжнійше музикальне чує і слух.

Повисше наведені твори треба прийняти яко перші щасливі пробіски віщуючі будучий зворот нашої галицької церковної музики на її властивий шлях. (Дальше буде).

Телеграми

в днє 10. марца.

Париж. (ТКБ). „Osservatore Romano“ доносить, що стан здоровля Св. Отця поправив ся.

Відень. (ТКБ). Вчєра перед полуднем прийняв цісар по записяженю нового угорского міністра просвіти, угорского предсідника міністрів Лукача на приватнім послуханю, яке трєвало майже годину.

Відень. (ТКБ). Намісник др. Бобжинський був онові на довшій послуханю у цісаря.

Відень. (ТКБ). Комендант XI. корпуса Колшвари прибув ту зі Львова.

Відень. (ТКБ). Посадник Вайскірхнер занедужав на запалєне в правій нозі.

Відень. (ТКБ). „Montags Revue“ доносить, що онові заклєчено умову, що по заклєченю мира на Балкані перейдуть східні залізницї в руки австрійского товариства зложеного з відєнських банків. Вартість тих залізниць вносять 109 мільонів франків.

Царгород. (ТКБ). Онові і вчєра не видаєно урлдового звіта з війни.

) Рудковський (1851), учитель музики при ставропиг. бурсі у Львові, писав твори муз.: „Распятаго“ перелицьованє з Гессельго Stabat Mater; перевел латинські твори на руске. — Ролетшек 1836 св. юрський капельмайстер уложив св. литургію з оркестрою. — Наньке (Чех) учитель музики в школі Ев. Йована Свїгурского.

Асекуруйте своє майхо від огню в „Дністрі“!

Кождий Русин повинен асекуровати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цілого народу.

Кождий Русин повинен асекуровати ся тільки в рускім товаристві взаїмних обезпечєнє „ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руского тсварства асекураційного, тільки один „ДНІСТЕР“

„ДНІСТЕР“ рахує найдешєвші Оплати заобезпечєня сєлянських буд. нив.

„ДНІСТЕР“ зєртяє кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1912 вносьє зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ оцінює та виплачує шкєди по огни скоро і ретельно, а до комісії вєршує все двох господарів на оцінєтелів.

„ДНІСТЕР“ дав підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся сєлянські діти.

Люди асекуровані в „ДНІСТРІ“ можуть дістати позичку у всіх великих банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ вносьєть в кінцє 1912 року 3,910,293 рублєв.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпечєня на житє у всіх догідних комбїнациях (на дожитє, посмертні капїтали, посаги, ренти).

В „ДНІСТРІ“ можна обезпечити від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папєри і вексєлі за дешєвою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаїмних обезпечєнє „Дністер“ у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

Брошуру:

Йосиф II. чи Ян Казимир?!

(з нагоди святкованя мнимої 250-літної річниці єстеованя Львівского Університету). Можна набути в Адміністрації „Руслана“ і в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові по 30 сот. за примірник.

Рух залізничних поїздів

обязуючий з днєм 1. мая 1912 р. після часу середно-європейского.

Замітка. Поїзди поспішні означєні грубим друком. Години нічні від 600 вечером до 559 рано означєні підчеркнєням чисел минутных.

Вїзгу зі Львова

з головного двірця:

До Кракова: 12:35, 3:40, 8:22, 8:35, 2:45, 3:45*), 5:46†), 6:05, 7:00, 7:30, 11:10.
*) до Рашєва.
†) до Мпани.
До Підволочиск: 6:10, 10:35, 2:27, 2:50†, 8:40, 11:13.
†) до Красного.
До Черновець: 2:50, 6:10, 9:15, 9:37, 2:25, 3:05*), 6:28†), 7:55*), 11:00.
*) до Станіславова, †) до Коломиї, *) до Ходорова кожного попереднього дня перед неділю і святюм.
До Стрия: 6:00, 7:30, 1:45, 6:50, 11:25.
До Самбора: 6:58, 9:05, 3:50, 10:56.
До Сокаля: 7:35, 2:21, 8:00, 11:35*)
*) до Рави рускої (лише в неділі).
До Яворова: 8:40, 5:45.
До Підгаць: 5:55, 4:53.
До Стоянова: 7:55, 6:00.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6:25, 10:55, 2:42, 3:07†), 9:01, 11:30.
†) до Красного.
До Підгаць: 6:09, 1:21*), 5:15, 10:40§).
*) лише до Винник, §) до Винник лише в суботу і неділю.
До Стоянова: 8:12, 6:17.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаць: 6:28, 1:40*), 5:36, 10:59§).
*) лише до Винник, §) до Винник лише в суботу і неділю.

Поїзд поспішний зі Львова до Підволочиск відїздить о год. 2 мін. 16 по полудни з перону 2, Нр. сходів II.

Поїзд особовий зі Львова до Красного відїздить о год. 2 мін. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.

Поїзд особовий зі Львова до Станіславова відходить о години 2. мін. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

Львокалькї поїзди.

з головного двірця:

До Брухович: що днє: 6:02.

Олександр Харвінський.

СПОМИНИ З МОГО ЖИТЯ.

Перша часть (Образки з громадського і письменського розвитку Русинів в 60-их рр. XIX ст. (з додатком переписки Ст. Новакевича, М. Лисєнка і П. Куліша, з 10 портрєтами і двома картинами) вийшла вже яко Нр. 87—91 Загальної Бібліотеки.

Можна набути в Накладні Я. Оренштайна в Коломиї, або в Книгарні Н. Товариства ім. Шевченка у Львові.

Ціна брошурованого примірника 1 К 50 сот.
„оправного примірника 1 К 80 сот.

!!! Свій до свого !!!

Перший Український Висилковий Дім Музичних Струментів

ОРКАН

у Львові, ул. Тиха ч. 1.

поручає по найдешєвших цінах: сирипки басы, цитри, флєти, кларнєти, труби, бубни і т. д. та закладає цілі сокільські, січєві, читальняні й шкільні струнні або дуті оркєстри на всякий склад.

Цінник даром.

ЦЕРКОВНА ТОРГОВЛЯ

„ДОСТАВА“

Львів, ул. Руска 20, — Станіславів, ул. Смолян Перемиськ, Ринок 26.

Удержує найкращий вибір всяких церковних річий. — Злучила найлучших артистів для виготовленя іконостасів, престолів, кивотів і др. Приймає у Львові золочєня чаш і всякі напрямки. Зєднала досі загальні признаня. 366(80сс)

— Хто ще не має образа Візд Б. Хмельницького до Києва? зволит ласкаво поспішити ся з замовленєм. Ціна: К 10 (люксусове К 16 на вичєрпаню) пересилка К 1-20. Відповідні рами зі склом, оправою і опакованєм: сальнові К 12, дубові і золоті по К 16, магоньові і плюшові по К 20, спеціальні К 28. Замовляти на адресі: І. Павлик або М. Кривецкий, Львів, Ринок 10, а також „Сокіл-Батько“ Львів, Руска 20. Полекші в сплатах.